

3114

9

De beschaafde vrouw

ALS

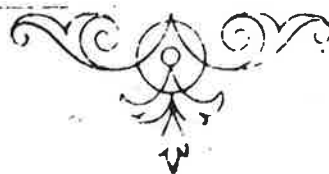
OPZICHTERES

OVER

ARBEIDERSWONINGEN

B

45

13

9

De beschaafde vrouw als Opzichteres over arbeiderswoningen.

Er is mij gevraagd om een rapport over mijn werk: *Het beheer van Arbeiderswoningen door de vrouw*. Ik zal mij hier evenals in mijn voordracht bepalen tot het „beheer” der woningen, zooals deze bespreking ook met mijn volkomen goedvinden is gerangschikt bij de rubriek „Vakopleiding”, niet bij die van „sociale belangen.” Ik begon toch mijn werk eerst vier jaar geleden, en dit tijdsverloop schijnt mij rijkelijk kort om uit onze goede finantiële resultaten *zekere, algemeene* conclusies te trekken. Wat het vraagstuk der arbeiderswoningen in zijn geheel betreft, zoo zijn er bevoegder dan ik om dat te bespreken en zou ik die veelomvattende taak niet graag op mij nemen. Wat ik hier wil geven is eenig en alleen „de beschaafde vrouw als opzichteres over de woningen der mingevoeden der kleine arbeiders, der armen.”

Dit onderwerp nu vindt uitstekend zijn plaats in de rubriek „Vakopleiding.” Inderdaad toch is het beheeren van arbeiderswoningen een gesalarieerd vak bij uitnemendheid voor de vrouw geschikt.

Wie gaat spreken over dit onderwerp noemt als van zelf allereerst, den naam van haar, die den grondslag heeft gelegd tot dit werk, alle anderen er in is voorgegaan. Maar wie van Octavia Hill gaat spreken loopt groot gevaar dat, wil hij alles zeggen, wat hij op het hart heeft, hem geen tijd overblijft voor de rest. Dat nu zou zeker allermintst zijn in Miss Hill's geest. Laat mij echter toch in korte woorden mogen zeggen hoe zij haar werk begon. Als

die ik tot deze twee terug kan brengen: het eischen van stipte plichtsbetrachting van hen tegenover mij, allereerst het trouwe betalen van huur, en dan het mijnerzijds betrachten van absolute rechtvaardigheid en geduld, opdat zij de wet leeren vertrouwen waaraan zij te gehoorzamen hebben. Geen sprake van bemoeizucht geen ongenoodigd betreden hunner woning, geen aanbieden van geld en levensmiddelen. Maar, wanneer de gelegenheid zich voordoet, zal ik hun al de hulp geven die ik kan, dezelfde hulp, die ik, zonder vrees van te zullen beleedigen, mijn andere vrienden zou aanbieden. Ik ben overtuigd, dat het groote kwaad van veel dat voor de misdeelden gedaan wordt, het gebrek aan fijngevoeligheid en beleefdheid is. Men meene toch niet dat men ze helpen kan op andere wijze dan zijn meer goeude vrienden. De hulp moge omvangrijker zijn, omdat hun behoeften grooter zijn, het moet geen ander soort hulp wezen. In één woord, het wachtwoord moet zijn: streng en stipt in zaken; eerbiedig en bescheiden in alle persoonlijke aangelegenheden.

Na eenig aarzelen is Miss Hill, toen zij inzag niet zelve meer werk op zich te kunnen nemen, overgegaan tot het vormen van een school. Zij heeft een schare jonge vrouwen, die zij praktisch en, voor wat haar betreft, grondig opleidt in het werk; die onder haar leiding huren innen, reparaties nagaan en de belangen der bewoners behartigen. Nu en dan treedt ééne dezer aldus opgeleide opzichteressen als verantwoordelijk zaakwaarneemster van een vereeniging of een particulier op, en gaat dan weer op haar beurt een nieuwen kring vormen, waarbij zich jongere, nog niet „getrainde” werksters aansluiten. Op deze wijze heeft het werk in betrekkelijk korten tijd groote uitbreiding gekregen.

Ook ik had het voorrecht aldus door haar te worden opgeleid, ook ik had daarna, evenals zij, het geluk, mijn John Ruskin te vinden, die mij den aanvang van mijn werk mogelijk maakte. Dank zij zijn hulp mag ik nu ook over eigen ervaring spreken.

Het eigendom der woningen voor den misdeelde te brengen uit handen van den huisjesmelker, den kleinen bezitter, die zoo licht

maar haalt wat er van te halen is, in die van den weldenkenden bevoorrechte, die zijn belang en dat van zijn huurders beschouwt als één belang; die, waar hij zaken doet en rente ontvangt, het doet langs den weg van rechtvaardigheid, plichtgevoel en mensche-lijkheid; toenadering te kweeken op deze wijze, tusschen eigenaar en bewoner, dat was het doel van Octavia Hill en John Ruskin in Londen, dat is ook ons, des heeren Spakler en mijn doel hier. Wij zijn er trotsch op te verklaren, dat het met philanthropie niets heeft te maken, dat het uitvoerbaar is, niet alleen voor hen die schatten kunnen missen, maar ook voor hen die geld willen beleggen, zonder overdreven hoge eischen te stellen.

Laat mij hieraan nog dit mogen toevoegen: ik geloof dat niemand, die hier te lande zich gaat wijden aan het woningvraagstuk, niet diep zal doordrongen zijn van de plicht om zooveel in zijn vermogen is, Staat en Gemeente op te wekken, wettelijken en geldelijken steun te verleenen; niet zal gevoelen, dat met den besten wil de particulieren alleen het woningvraagstuk niet kunnen oplossen. Maar waar wij ons hiervan volkomen bewust zijn, daar willen wij toch, wachtende op de dingen die komende zijn, alvast de hand aan het werk slaan; alvast met beleid, zuinigheid en overleg, op finantieelen, dus levensvatbaren grondslag ten minste voor *enkelen iets* doen; steeds ons bewust, dat wij het mogelijke hebben na te streven, ook, al schijnt het soms verleidelijk om alleen ons naar het wenschelijke te richten.

Bijna ongelooflijk is de invloed van een nette woning en knappe bureu; in die vier jaar heb ik zoo menig gezin, dat ik aarzelend als huurders had aangenomen, voortdurend zien vooruitgaan. Waar het vroeger alleen netjes was op Maandag, wanneer men mij verwachtte, kan men nu gerust elken anderen dag binuentreden. Dit geldt natuurlijk vooral van jonge huishoudens, die, zooveel gemakkelijker dan de anderen, in goede richting te leiden zijn.

En thans kom ik tot het laatste, in mijn gevoel het hoogste en gewichtigste punt van onze werkzaamheid. Op de toenadering tusschen de standen die het als opzichteres optreden der beschaafde vrouw medebrengt »Toenadering» zegt Da Costa, »eischt Gods

orde en dezer tijden nood" en geen eenvoudiger, natuurlijker, en daardoor waarachtiger toenadering, dan tusschen menschen die elkaar op het terrein van zaken doen ontmoeten, die jegens elkaar bepaalde plichten te vervullen hebben

Zeer gevoelig ben ik op het punt van bescherming voor mij zelve zoowel als voor anderen, maar ik kan in het werk van Octavia Hill, mits gedaan op de rechte wijze, niets beschermends zien. Ik geloof in dat werk, en zijn invloed ten goede, zoowel als in zijn uitbreiding. Ik heb er in geloofd zonder te zien, ik geloof veel vaster en vuriger nu ik gezien heb. Ik zou dit geloof kunnen verdedigen met tal van voorbeelden, maar acht dit onnoodig. Uitvloeisels toch zouden allen zijn van dit ééne: de onbetwistbare invloed ten goede uitgeoefend, wanneer menschen elkaar volkomen belangloos ontmoeten, beziel met den wensch elkaar te leeren kennen, te leeren begrijpen en ten goede te zijn. Van zichzelf en elkaar stipte plichtsbetrachting eischend, ten slotte zich verbonden gevoelend door den band van achting en genegenheid. Want waar ik de eerste ben om te erkennen hoeveel wij vrouwen uit bevoor-rechten kring van de arbeidersvrouw kunnen leeren, daar staat het bij mij even onomstootelijk vast, dat wij iets kunnen zijn voor haar: dat; wat wij voor hebben in opvoeding, in beschaving, in poezie, aan haar en haar gezin kan ten goede komen.

Blijft één punt: Wat doet de opzichteres wanneer haar bewoners werkelijk niet betalen kunnen? Zooveel mogelijk werk voor hen zoeken, wat heel vaak gelukt, familieleden der ongelukkigen opwekken iets voor hem te doen, hun hulp trachten te verschaffen door middel van bestaande instellingen, zelve de reddende hand toesteken „zooals men toch recht heeft te doen, wanneer menschen met wie men zooveel ernstige omstandigheden des levens heeft doorgemaakt, in nood verkeeren", zegt Octavia Hill ergens zeer kenschetsend. Er is maar één ding waartegenover wij altijd volkomen machteloos staan en dat is: onwil en gemakzucht. Waar wij die twee niet kunnen overwinnen, daar moeten wij de menschen loslaten, hopen dat het leven voor hen zal doen, wat wij niet vermogen.

Staat en Gemeente op te wekken de hand aan het woningvraagstuk te slaan, geld ter beschikking te stellen, om, wachtend op de dingen die komende zijn, alvast eenigen aan een betere woning te helpen, dat kunnen mannen en vrouwen beiden.

Maar op de door mij bedoelde wijze het opzicht waarnemen over de woningen der misdeelden, en alzoo iets van het idealisme dat ons het leven doet liefhebben en ons doet gelooven in de zegepraal van het goede, in ruil te geven voor den practischen, vaak helaas treurigen blik op het leven onzer huurders, dat is als het ware de aangewezen taak der vrouw. Zoo ooit een werk waarachtig vrouwelijk is en, wil het goed volbracht worden, onder meer die eigenschappen vereischt, die men bij voorkeur „vrouwelijk” pleegt te noemen, zoo is het dat van Octavia Hill. En al bezitten slechts zeer enkelen de gave van liefde en geloof te wekken bij anderen, in de mate waarin zij die bezit, toch kunnen ook wij, mits wij het doen met volle toewijding, haar voorbeeld in Londen gegeven, hier navolgen.

Gemakkelijk is het zeker niet op de *rechte* wijze dit opzichterschap waar te nemen. Wij moeten bereid zijn te werken met heel onze kracht. Groot moet onze geestdrift zijn om het uit te houden tegen de honderderlei groote en kleine praktische moeielijkheden onafscheidelijk aan het werk verbonden. Verre moeten wij van ons zetten alle gedachte aan philantropie, vlak vóór ons die aan inspannenden arbeid, aan nauwgezette plichtsbetrachting, aan recht en billijkheid.

Aan een ieder die het werk wil gaan beginnen zou ik willen aanraden, zich vooraf goed op de hoogte te stellen van de praktische, materiële zijde van het werk. Het houden van de verschillende boeken, het beheeren van het geld der huren, de wettelijke voorschriften, de reparaties, in één woord van het routine werk dat zoo makkelijk te leeren is en waarvan het *goed* weten zulk een grooten steun biedt bij het werken. In den opleidingstijd zal dan meteen gelegenheid bestaan in te zien of men het werk als levensdoel kiezen wil ja of neen, daar men onder leiding en verantwoording van een ander alles meemaakt wat er alzoo kan voorkomen.

En hiermede zou ik kunnen eindigen, ware het niet dat het mij zulk een onweerstaanbare behoefte was nog op één goede zijde van het huizenwerk te wijzen. Sprak ik tot nu toe voornamelijk over mijn werk als ten goede komend aan de misdeelden der samenleving, thans wil ik er nog even op wijzen, dat het een werkring biedt ook aan haar, die niet haar brood hoeft te verdienen. En ik geloof, dat hierin lang niet zijn minsten zegen ligt. Wie nooit in de omstandigheden heeft verkeerd van vóór zich te zien een leven slechts opgevuld met kleinigheden; wie nooit niets bepaalds te doen had, en daardoor onwillekeurig haar werkkraft en haar tijd ging versnipperen; wie nooit gevoeld heeft, dat met haar heengaan geen werk onafgedaan, geen ledige plaats op het arbeidsveld achtergelaten zou worden; zij kan slechts ten halve beseffen wat het zegt een werkring gevonden te hebben, een doel, dat ons dwingt de ons geschonken talenten te ontwikkelen, het rijke, volle menschenleven in te treden, de blik naar buiten te richten en de hand aan het werk te slaan.

Het evangelie van den arbeid te prediken aan haar voor wie het leven slechts een lange ontspanningsdag schijnt, is goed, maar het kan wreed zijn, wanneer men niet daarbij het werk aanwijst dat er te doen is. O, ik weet het, verschillend zijn de gaven en de behoeften, nooit zou ik mijn werk willen aanbevelen aan wie er geen roeping toe gevoelt. Maar toch is er weer een weg meer geopend, weer een kans meer gegeven aan wie zoekende is. Zeker, ieder kan alleen voor zichzelf beoordeelen welke roeping de zijne is, maar dit staat toch zeker wel vast, dat er een roeping bestaat voor een ieder onzer en dat het onze onafwijsbare plicht is te trachten die roeping zoo goed mogelijk te vervullen en anderen te helpen hetzelfde te doen.

En waar men steeds geneigd is anderen den weg aan te bevelen waarop men zelve bevrediging en geluk vond, zal men begrijpen dat ik een beroep doe op de jonge vrouwen in Nederland, die zoekende zijn, en ik geloof dus op velen, om kennis te maken met het werk hier door mij besproken.

Ik houd mij overtuigd dat als dit gebeurt de toekomst van ons werk verzekerd is.

Amsterdam
1898

Joh. A. de Meulen